

Πολιτική του Τμήματος Δασών στην παραγωγή και εγκατάσταση δασικών φυτών

(φυτώρια-δασώσεις-αναδασώσεις-φυτεύσεις)

ΤΔ.ΕΠ.1/2011

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ,
ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ,
ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**Πολιτική του Τμήματος Δασών
στην παραγωγή και εγκατάσταση
δασικών φυτών**

(φυτώρια - δασώσεις - αναδασώσεις - φυτεύσεις)

Περιεχόμενα

Πρόλογος	
Γλωσσάριο	
1. Γενικός σκοπός	07
2. Ειδικοί στόχοι	07
3. Πολιτική	08
3.1 Δασικό πολλαπλασιαστικό υλικό	08
3.2 Επιλογή περιοχών	10
3.3 Επιλογή φυτικών ειδών	13
3.4 Προετοιμασία του εδάφους	16
3.5 Σχεδιασμός της εγκατάστασης φυτών	18
3.6 Περιοχές εφαρμογής της πολιτικής	18
Παράρτημα: Κατάλογος ειδών για δασώσεις / αναδασώσεις	20
Φωτογραφίες φυτών	26

Διευθυντής: Δημήτρης Χριστοφίδης

Επιμέλεια σύνταξης: Τάκης Τσιντίδης & Ανδρέας Χρίστου

Φωτογραφίες: Θωμάς Κυριάκου, Κώστας Λογγίνος,

Τάκης Παπαχριστοφόρου, Τάκης Τσιντίδης & Χαράλαμπος Χριστοδούλου

Γραφική επεξεργασία: Φίλιππος Βασιλειάδης

Εκτύπωση: Τυπογραφία ΚΩΝΟΣ Λτδ

Πρόλογος

Οι δασώσεις και αναδασώσεις σε περιοχές της υπαίθρου καθώς και οι φυτεύσεις σε κατοικημένες περιοχές, αποτελούν τα πιο σημαντικά εργαλεία για επέκταση και βελτίωση των δασών και του πρασίνου πιο γενικά, στην Κύπρο. Επιπλέον, η διαθεσιμότητα πολλαπλασιαστικού υλικού στην κατάλληλη ποιότητα και ποσότητα είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των πιο πάνω στόχων καθώς και για υλοποίηση της πολιτικής για χρήση ιθαγενών ειδών, που έχει υιοθετηθεί μέσα στα τελευταία χρόνια.

Η παρούσα έκδοση καταγράφει την επίσημη πολιτική του Τμήματος Δασών (ΤΔ) του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος σε ότι αφορά κυρίως την παραγωγή και εγκατάσταση δασικών φυτών στα κρατικά δάση και σε άλλες δημόσιες γαίες τις οποίες αναλαμβάνει το ΤΔ. Η εφαρμογή της πολιτικής αυτής σε ιδιωτικές εκτάσεις θα επιδιώκεται με διάφορους τρόπους, όπως με την ενημέρωση και διαφώτιση, την παροχή κινήτρων, μέσω προγραμμάτων ή ακόμη και μέσω νομοθεσίας αν αυτό κριθεί εφικτό και σκόπιμο.

Σκοπός της έκδοσης είναι να τηρείται το δασικό προσωπικό ενήμερο, ώστε να ενεργεί στα πλαίσια μιας καθορισμένης πολιτικής στους σημαντικούς αυτούς τομείς. Ταυτόχρονα, εξυπηρετείται η ανάγκη για διαφάνεια που προϋποθέτει την κατάλληλη ενημέρωση του κοινού και όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την κρατική πολιτική πάνω σε αυτά τα ζητήματα.

Το κείμενο της παρούσας πολιτικής ήταν το αντικείμενο διαβούλευσης εντός και εκτός του ΤΔ με όλους τους ενδιαφερόμενους δημόσιους και μη κυβερνητικούς φορείς και σε αυτό έχουν ενσωματωθεί εισηγήσεις που εκφράστηκαν κατά τις διαβουλεύσεις.

Μετά την εφαρμογή της παρούσας πολιτικής στην πράξη για κάποιο χρονικό διάστημα, θα γίνει αξιολόγησή της με βάση τις εμπειρίες που θα αποκτηθούν και αν κριθεί αναγκαίο θα γίνουν τροποποιήσεις κυρίως με βάση τις εισηγήσεις του δασικού προσωπικού που θα την υλοποιεί, αλλά και των άλλων εμπλεκόμενων.

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ
Λευκωσία, 2011

Γλωσσάριο

Αναδάσωση: η επανεγκατάσταση δασικών φυτών σε έκταση όπου προϋπήρχε δασική βλάστηση η οποία καταστράφηκε ολοσχερώς ή υποβαθμίστηκε πρόσφατα σε σημαντικό βαθμό από πυρκαγιά ή από άλλη αιτία.

Απερήμωση: η διαδικασία της βαθμιαίας υποβάθμισης της παραγωγικότητας του εδάφους σε ξηρές ή ημίξηρες περιοχές, κυρίως λόγω ακατάλληλων ανθρώπινων πρακτικών και χρήσεων γης, η οποία επιδεινώνεται από την κλιματική αλλαγή.

Δασικό φυτό: για τους σκοπούς του παρόντος εγχειριδίου, ο όρος περιλαμβάνει πρώτιστα όλα τα ξυλώδη ιθαγενή φυτά καθώς και άλλα πολυετή, μη ξυλώδη ιθαγενή, που χρησιμοποιούνται στην αποκατάσταση, καθώς και ξενικά καλλωπιστικά είδη και άγριες ποικιλίες καλλιεργούμενων οπωροφόρων δέντρων.

Δάσωση: η εγκατάσταση δάσους σε γη που δεν έφερε προηγουμένως δασική βλάστηση.

Εισβλητικό είδος φυτού (invasive species): είδος φυτού που έχει εισαχθεί ή εξαπλωθεί σε μια περιοχή πέραν της περιοχής φυσικής του εξάπλωσης και έχει την ικανότητα να πολλαπλασιάζεται από μόνο του στη φύση, καταλαμβάνοντας ζωτικό χώρο σε φυσικά ή ημιφυσικά οικοσυστήματα της περιοχής, προκαλώντας σημαντικές αλλαγές στη σύνθεση ή δομή των τοπικών φυτοκοινωνιών ή στις φυσικές διαδικασίες.

Εκτάριο: μονάδα επιφάνειας ίση με 10.000m² ή 10 δεκάρια (στρέμματα).

Ενδημικό (είδος): είδος φυτού του οποίου η φυσική εξάπλωση περιορίζεται σε μια χώρα (ή γεωγραφική περιοχή).

Εξωτικό (είδος): είδος φυτού που δεν απαντά φυσικά στην Κύπρο και έχει εισαχθεί από άλλη χώρα. Εξωτικά είναι και τα επιγενή είδη που παρουσιάζουν φυσική αναγέννηση στην Κύπρο (η οποία αν είναι σημαντική, τότε είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν ως εισβλητικά είδη).

Ιθαγενές (είδος): είδος φυτού που αυτοφύεται στην Κύπρο για αιώνες και αποτελεί συστατικό στοιχείο τοπικών φυσικών φυτοκοινωνιών.

Μακία βλάστηση: θαμνώνες στους οποίους κυριαρχούν αειθαλή, σκληρόφυλλα θαμνώδη είδη της Μεσογείου, συνήθως ξηρανθεκτικά και με ύψος συνήθως μεταξύ 0,5m και 3m.

Ξυλώδη είδη φυτών: τα δέντρα, θάμνοι και φρύγανα (ημίθαμνοι).

Οικότοπος (τύπος): τύπος βλάστησης με συγκεκριμένη χλωριδική σύνθεση και με σταθερά χαρακτηριστικά είδη φυτών και οικολογικές συνθήκες π.χ. δάση τραχείας πεύκης, θαμνώνες λατζιάς, φρύγανα, εποχιακά λιμνία, άρκευθος σε αμμοθίνες κτλ.

Πολλαπλασιαστικό υλικό: σπέρματα, μοσχεύματα και άλλα τμήματα του φυτού που χρησιμοποιούνται για τον πολλαπλασιασμό του.

Σταθμός: το σύνολο των οικολογικών συνθηκών που επικρατούν σε μια περιοχή και καθορίζουν ποια είδη φυτών και σε ποιο βαθμό μπορούν να ευδοκιμήσουν.

Συστάδα (δασική): έκταση συνήθως πέραν των τριών δεκαρίων στην οποία φύονται δέντρα (ή και θάμνοι) σε στενό σύνδεσμο ώστε να δημιουργούνται ειδικές οικολογικές και μικροκλιματικές συνθήκες.

Φρύγανα: πολυετή φυτά που είναι ξυλώδη μόνο στο χαμηλότερο τμήμα τους και φέρουν υπέργειους οφθαλμούς από όπου ξαναβλαστάνουν. Επίσης, η φυτοκοινωνία που αποτελείται από χαμηλούς θάμνους ή φρύγανα, ύψους συνήθως μικρότερου από 0,5-1 m.

Φυσική αναγέννηση: η εγκατάσταση ενός είδους φυτού σε μια έκταση στη φύση με φυσικές διαδικασίες, χωρίς την παρέμβαση του ανθρώπου (με σπέρματα ή με άλλα μέσα).

Φυσικό Απόθεμα (Nature Reserve): κρατικό δάσος που έχει κηρυχθεί ως τέτοιο με βάση τις σχετικές πρόνοιες των περί Δασών Νόμων.

Πολιτική του Τμήματος Δασών για την παραγωγή και εγκατάσταση δάσικων φυτών

(Φυτώρια - δασώσεις - αναδασώσεις - φυτεύσεις)

Λαμβάνοντας υπόψη:

- (α) Τη σημασία των δασών και του πρασίνου στην ποιότητα ζωής και την ανθρώπινη υγεία, στη δέσμευση θερμοκηπικών αερίων και άλλων ρυπαντών, στην ποιότητα του τοπίου και αναψυχή, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην προστασία των υδάτινων πόρων και του εδάφους και στην παραγωγή δασικών προϊόντων,
- (β) Τις σχετικές πρόνοιες της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, τη δασική στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα Δάση καθώς και τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις που έχει προσυπογράψει η Κύπρος,
- (γ) Τις οικολογικές συνθήκες και όπως αυτές διαμορφώνονται από τις κλιματικές αλλαγές καθώς και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες του νησιού, και
- (δ) Τη σημασία της ποιότητας και διαθεσιμότητας κατάλληλου πολλαπλασιαστικού υλικού για την επιτυχή υλοποίηση των αναδασωτικών / δασωτικών προγραμμάτων,

υιοθετείται η πιο κάτω δασική πολιτική σε σχέση με την παραγωγή και εγκατάσταση δασικών φυτών στην Κύπρο:

1. Γενικός σκοπός

Η εγκατάσταση, αποκατάσταση και βελτίωση του δασικού πρασίνου και δασικών οικοσυστημάτων στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση και με την καλύτερη δυνατή σύνθεση λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες οικολογικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες καθώς και τις ανάγκες για άλλες χρήσεις γης.

2. Ειδικοί στόχοι

- (α) Η επέκταση του δασικού πρασίνου με δάσωση κατάλληλων γαιών, ιδιαίτερα σε περιοχές φτωχές σε πράσινο και κοντά σε κατοικημένες περιοχές,
- (β) Η κατάλληλη φύτευση και τοπιοτέχνηση διαθέσιμων δημόσιων εκτάσεων, περιλαμβανομένων κυβερνητικών χώρων και κύριων οδικών αρτηριών,
- (γ) Η έγκαιρη αποκατάσταση περιοχών στις οποίες η φυσική βλάστηση έχει καταστραφεί από πυρκαγιά ή από άλλες αιτίες,
- (δ) Η αποκατάσταση οικοτόπων και υποβαθμισμένων περιοχών καθώς και η βελτίωση της ποιότητας και σύνθεσης της δασικής βλάστησης γενικότερα, περιλαμβανομένων και περιοχών όπου έχουν χρησιμοποιηθεί ξενικά είδη σε μεγάλη κλίμακα ή οι οποίες έχουν υποβαθμιστεί από μη κατάλληλες πρακτικές,
- (ε) Η αποκατάσταση των πληθυσμών παραδοσιακών δέντρων και θάμνων που έχουν συρρικνωθεί λόγω αλλαγών στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, τη χρήση γης και την υπέρμετρη οικοδομική ανάπτυξη καθώς και δασικών ξυλωδών ειδών που είναι απειλούμενα ή σπάνια,
- (στ) Η αύξηση της συνολικής έκτασης και βιομάζας της δασικής βλάστησης,
- (ζ) Η προσαρμογή των αναδασωτικών τεχνικών και προγραμματισμού στις κλιματικές αλλαγές,
- (η) Η παραγωγή και διατήρηση του αναγκαίου δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού.

3. Πολιτική

A. Παραγωγή δασικών φυτών

3.1 Δασικό Πολλαπλασιαστικό Υλικό (ΔΠΥ)

- (α) Κατά τη συλλογή και αποθήκευση του ΔΠΥ (σπόροι, μοσχεύματα και άλλα τμήματα φυτών) τηρούνται τα ακόλουθα:
- (i) Τα απαραίτητα στοιχεία, έτσι ώστε κατά τη διαδικασία αποθήκευσης, παραγωγής και εμπορίας να είναι γνωστή η ταυτότητά του (μητρώα).
 - (ii) Η προέλευση του ΔΠΥ καλύπτει ολόκληρο το εύρος της φυσικής εξάπλωσης των δασοπονικών ειδών με έμφαση στην υψομετρική εξάπλωση και το γεωλογικό υπόστρωμα
 - (iii) Λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα έτσι ώστε το ΔΠΥ που συλλέγεται να έχει ευρεία γενετική βάση. Αυτό επιτυγχάνεται ως ένα βαθμό με τη συλλογή υλικού από μεγάλο αριθμό φυτών και την ανάμιξη του στη διαδικασία παραγωγής.
 - (iv) Η παραγωγή ΔΠΥ πρέπει να καλύπτει όχι μόνο τις ετήσιες ανάγκες αλλά και έκτακτες ανάγκες που πιθανώς να προκύψουν μετά από μεγάλες καταστροφές, όπως πυρκαγιές και μαζικές ξηράνσεις.
- (β) Η παραγωγή δασικών φυτών στα δασικά φυτώρια περιορίζεται στα φυτά που είναι αναγκαία για την υλοποίηση των προγραμμάτων και της πολιτικής του Τμήματος Δασών. Τα δασικά φυτώρια παράγουν κυρίως ιθαγενή είδη φυτών, με έμφαση σε ειδικές ομάδες φυτών που εξυπηρετούν τη δασική πολιτική όπως ενδημικά, ξηρανθεκτικά, μελισσοκομικά και παραδοσιακά είδη που τείνουν να εκλείψουν. Ξενικά είδη που χρησιμοποιούνται συνήθως ως φρακτικά ή ως φυτά κήπου και παράγονται από ιδιωτικά φυτώρια, δεν παράγονται στα φυτώρια του Τμήματος Δασών, ή παράγονται σε μικρές ποσότητες που είναι αναγκαίες για τις ανάγκες του Τμήματος Δασών π.χ. η Καλλιτρίδα (*Tetraclinis articulata*).
- (γ) Η διαδικασία παραγωγής βασίζεται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό στην επιστημονική γνώση και έρευνα σε ότι αφορά τις μεθόδους πολλαπλασιασμού των φυτών. Επίσης τηρούνται αυστηρά οι σχετικές πρόνοιες της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας και ειδικότερα των Ευρωπαϊκών Οδηγιών που αφορούν τη φυτοϋγεία, την παραγωγή και εμπορία του ΔΠΥ.

- (δ) Εκτός από την παραγωγή ιθαγενών και άλλων φυτών, τα δασικά φυτώρια έχουν ως αποστολή την εισαγωγή, πολλαπλασιασμό και αξιολόγηση ξενικών φυτών, κυρίως της Μεσογείου, που θεωρούνται κατάλληλα για χρήση σε φυτεύσεις σε κατοικημένες περιοχές στην Κύπρο είτε λόγω της ξηρανθεκτικότητας και αντοχής τους είτε λόγω άλλων επιθυμητών χαρακτηριστικών.
- (ε) Η τιμή διάθεσης των δενδρυλλίων είναι τουλάχιστον ίση με το κόστος παραγωγής. Προς το σκοπό αυτό, το κόστος παραγωγής αναθεωρείται κάθε πενταετία και λαμβάνει υπόψη δεόντως και τις αντίστοιχες τιμές διάθεσης φυτών από τα ιδιωτικά φυτώρια.
- (στ) Σε καμιά περίπτωση δεν επιδιώκεται να λειτουργούν τα δασικά φυτώρια ανταγωνιστικά προς τα ιδιωτικά φυτώρια, ούτε ως ρυθμιστές των τιμών των δασικών φυτών στην εγχώρια αγορά.
- (ζ) Φυτά τα οποία δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται ή που θα πρέπει να αποφεύγονται κατά τις δασώσεις και αναδασώσεις σύμφωνα με την εκάστοτε πολιτική, όπως τα εισβλητικά φυτά, δεν θα παράγονται ούτε θα διατίθενται από τα φυτώρια του Τμήματος Δασών.

Άποψη του δασικού φυτωρίου Αθαλάσσας.

B. Εγκατάσταση δασικών φυτών

3.2 Επιλογή περιοχών

- (α) Προτεραιότητα στη δάσωση και αναδάσωση δίνεται σε υποβαθμισμένες περιοχές όπως λατομεία, μεταλλεία, διαβρωμένες εκτάσεις και άλλως πως καταπονημένες περιοχές καθώς και σε εκτάσεις όπου η βλάστηση καταστράφηκε από πυρκαγιά ή οι οποίες υποφέρουν από, ή είναι επιρρεπείς στις κλιματικές αλλαγές και στη διάβρωση ή όπου η τοπική φυσική βλάστηση έχει αλλοιωθεί από την ευρεία χρήση ξενικών ειδών, ιδιαίτερα εισβλητικών.

Αποκατάσταση στο μεταλλείο Αμιάντου.

- (β) Προτεραιότητα επίσης έχουν περιοχές που πρόκειται να κηρυχθούν ή έχουν κηρυχθεί πρόσφατα σε κρατικά δάση ή έχουν ανακτηθεί από άλλη χρήση καθώς και δημόσιες εκτάσεις τις οποίες αναλαμβάνει το Τμήμα Δασών, όπως δενδροστοιχίες και κυβερνητικοί χώροι.
- (γ) Δεν εκτελείται οποιαδήποτε δασωτική ή αναδασωτική δραστηριότητα σε περιοχές που έχουν κηρυχθεί ή προωθούνται για κήρυξη ως Φυσικά Αποθέματα, Μνημεία της Φύσης ή άλλες περιοχές απόλυτης προστασίας, εκτός σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για συγκεκριμένους λόγους που εγκρίνονται από το Διευθυντή.
- (δ) Όπου η φυσική αναγέννηση βρίσκεται σε διαδικασία εγκατάστασης, όπως σε αρκετές περιπτώσεις μετά από πυρκαγιά, θα αποφεύγονται οι παρεμβάσεις ή όταν υλοποιούνται, αυτές θα αποσκοπούν στην υποστήριξη και επιτάχυνση της διαδικασίας της φυσικής αναγέννησης και θα ακολουθούν φυσικές διαδικασίες.

Φυσική αναγέννηση μετά από πυρκαγιά.

- (ε) Σε εκτάσεις με φυσικούς οικοτόπους, όπως αυτοί καθορίζονται στην Οδηγία των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) καθώς και στα Εθνικά Δασικά Πάρκα και περιοχές του Δικτύου Natura 2000, οι παρεμβάσεις εγκατάστασης βλάστησης θα αποσκοπούν αποκλειστικά στην αποκατάσταση και βελτίωση των υφιστάμενων οικοτόπων και άλλων τύπων φυσικής βλάστησης. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στους οικοτόπους προτεραιότητας (σπάνιους σε ευρωπαϊκό επίπεδο) οι οποίοι σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υποβαθμίζονται από οποιαδήποτε παρέμβαση.

Δάσος Ελιάς - Δάσος Πάφου (Olea and Ceratonia forests - οικοτόπος 9320).

Θαμνώνες Λατζιάς - Δάσος Πάφου (οικότοπος προτεραιότητας 9390*).

- (στ) Περιοχές με ικανοποιητική σύνθεση και κάλυψη από φυσική ξυλώδη βλάστηση, δεν θα αναδασώνονται έστω και αν η βλάστηση είναι χαμηλού ύψους (μακία ή φρυγανώδης). Μπορεί όμως όπου κρίνεται αναγκαίο να γίνονται παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην αισθητική βελτίωση και ενίσχυση της άγριας ζωής με φυτεύσεις κατά ομάδες σε σημεία με ευνοϊκές σταθμολογικές συνθήκες.
- (ζ) Σε περιοχές με προστατευόμενα ή σπάνια είδη φυτών, αποφεύγονται οι δασώσεις ή γίνονται με προσοχή μετά από κατάλληλη μελέτη, ώστε να μην επηρεάζονται τα εν λόγω είδη. Ανάλογου χειρισμού τυγχάνουν και εκτάσεις με άλλα στοιχεία προστασίας, όπως στοιχεία πολιτιστικά, αρχαιολογικά και πανίδας καθώς και γεωμορφώματα.

3.3 Επιλογή φυτικών ειδών

- (α) Σε όλες τις περιπτώσεις θα προτιμώνται τα ιθαγενή και ενδημικά είδη της περιοχής και μεταξύ αυτών τα πλέον ξηρανθεκτικά και κατάλληλα για το σταθμό και με ευρεία γενετική βάση.
- (β) Δεν επιτρέπεται η χρήση ξενικών ειδών στις αναδασώσεις και δασώσεις σε φυσικές περιοχές (ο περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμος). Εξαιρούνται δενδροστοιχίες εκτός προστατευόμενων περιοχών, φυτεύσεις κοντά σε κτίρια, σε λατομεία / μεταλλεία και γενικά κατοικημένες και διαταραγμένες περιοχές, αν και σε αυτές τις εκτάσεις, προτεραιότητα θα δίδεται και πάλιν στα τοπικά είδη.
- (γ) Σε όλες τις περιπτώσεις, περιλαμβανομένων και φυτεύσεων σε κατοικημένες ή διαταραγμένες περιοχές, δεν επιτρέπεται η χρήση διαπιστωμένων εισβλητικών ειδών όπως θα καθορίζονται με εγκύκλιο του Διευθυντή. Κατά το χρόνο της σύνταξης της παρούσης τα διαπιστωμένα εισβλητικά είδη ήταν τα ακόλουθα: *Acacia saligna* (= *A. cyanophylla*), *Ailanthus altissima*, *Dodonea viscosa*, *Parkinsonia aculeata*, *Leucaena leucocephala*. Επίσης, η χρήση ειδών που είναι απαιτητικά σε νερό όπως η λεύκη και ο ευκάλυπτος καθώς και τοξικών ή άλλως πως επικίνδυνων ή δύσκολων στη διαχείριση ειδών, αποφεύγεται ή περιορίζεται στο ελάχιστο ακόμη και σε κατοικημένες περιοχές και τεχνητά οικοσυστήματα.

Εισβολή ακακίας σε ρεματιά στην περιοχή Καλαβασού.

- (δ)** Παραδοσιακά ιθαγενή είδη, ιδιαίτερα αυτά με τοπική σημασία, που έχουν συρρικνωθεί σε έκταση λόγω της ανάπτυξης, χρησιμοποιούνται σε αυξημένο ποσοστό, όπως για παράδειγμα η Δρυς και ο Τρέμιθος στην επαρχία Πάφου και αλλού. Επιπρόσθετα, μελισσοκομικά είδη και φυτά που παρέχουν τροφή και καταφύγιο στην πανίδα και το θήραμα διατηρούνται, ευνοούνται και φυτεύονται σε μεγαλύτερη αναλογία όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν.

Salvia fruticosa (Σπατζιά - αρωματικό μελισσοτροφικό).

Thymus capitatus (Θυμάρι - αρωματικό μελισσοτροφικό).

Δρυς - ένα μεγαλοπρεπές δέντρο υπό απειλή.

- (ε)** Οι δασώσεις και αναδασώσεις στοχεύουν κατά το δυνατόν στη δημιουργία μεικτών και πολυώροφων φυτοκοινωνιών (ή συστάδων) και για το σκοπό αυτό χρησιμοποιείται μεγάλος αριθμός ειδών όλων των αυξητικών μορφών – δέντρα, θάμνοι, φρύγανα, σε κατάλληλες αναλογίες και θέσεις.
- (στ)** Κατάλογος με κατάλληλα είδη για τις δασώσεις και αναδασώσεις κατά υψομετρική ζώνη δίνεται στο Παράρτημα.

3.4 Προετοιμασία εδάφους

- (α) Οι εργασίες προετοιμασίας εδάφους έχουν ιδιαίτερη σημασία και αποσκοπούν στη βελτίωση των εδαφικών συνθηκών ή άμβλυνση της επίδρασης δυσμενών παραγόντων. Μπορεί να περιλαμβάνουν τη διατάραξη αδιαπέραστων εδαφικών οριζόντων, εμπλουτισμό του εδάφους με οργανική ουσία και άλλα βιολογικά εδαφοβελτιωτικά υλικά, αποστράγγιση ή κατακράτηση βρόχινου νερού σε ξηρές περιοχές, εμβολιασμό με μυκόρριζα κτλ. Η συνεχής βελτίωση των πρακτικών και μέσων που θα αποσκοπούν στη μείωση των απωλειών νερού και στην αύξηση της συγκράτησης νερού από το έδαφος είναι μείζονος σημασίας.
- (β) Η προετοιμασία εδάφους σε φυσικές περιοχές γίνεται με τρόπο ώστε να προκαλείται η μικρότερη δυνατή διατάραξη στο τοπογραφικό ανάγλυφο και στις φυσικές γραμμές του εδάφους.
- (γ) Η χρήση προωθητή γαιών στις πιο πάνω περιοχές κατά κανόνα δεν επιτρέπεται. Τέτοια μηχανήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν εφόσον είναι αναγκαίο σε περιοχές όπως λατομεία, μεταλλεία και έντονα υποβαθμισμένες εκτάσεις όπου η εγκατάσταση των φυτών είναι δύσκολη ή όπου επιβάλλεται να εκτελεστούν εργασίες σταθεροποίησης γαιών. Επίσης επιτρέπεται όπου η δάσωση / αναδάσωση με δέντρα ή θάμνους κρίνεται απόλυτα αναγκαία και η εγκατάστασή τους με άλλους τρόπους είναι αδύνατη. Εννοείται ότι η χρήση μικρότερων μηχανημάτων όπως DIGGER και MINI DIGGER, που δεν αλλοιώνουν μόνιμα το ανάγλυφο, είναι αποδεκτή αλλά πάντοτε θα καταβάλλεται προσπάθεια για ελαχιστοποίηση της διατάραξης του εδάφους και της αυτοφυούς χλωρίδας.

Τεχνητές αναδασώσεις σε λωρίδες και φυσικός οικότοπος φρυγάνων (5420).

- (δ) Η χρήση χημικών ουσιών για προετοιμασία του εδάφους που πιθανόν να επηρεάσουν το έδαφος, τα νερά και τη βιοποικιλότητα δεν επιτρέπεται. Η χρήση λιπασμάτων σε φυσικές περιοχές πρέπει να αποφεύγεται, εκτός σε ειδικές περιπτώσεις στις οποίες τούτο κρίνεται απόλυτα αναγκαίο και πάντα θα προτιμώνται βιολογικά λιπάσματα ή άλλα φυσικά οργανικά υλικά.

3.5 Σχεδιασμός της εγκατάστασης φυτών

- (α) Η εγκατάσταση φυτών (δάσωση, αναδάσωση ή φύτευση) είναι μια σημαντική εργασία με την οποία επιδιώκεται η ικανοποίηση εξειδικευμένων και ποικίλων στόχων. Ταυτόχρονα απαιτεί σημαντική οικονομική δαπάνη και δυνατόν να συνιστά δραστική παρέμβαση στο περιβάλλον επιφέροντας σημαντικές αλλαγές στο τοπίο, στο οικοσύστημα και στα τοπικά ενδιαφέροντα.
- (β) Για τους πιο πάνω λόγους, είναι αναγκαίο να γίνεται ο απαραίτητος σχεδιασμός από προσοντούχο και εξειδικευμένο προσωπικό ώστε από τη μια να διασφαλίζεται η επίτευξη στον μεγαλύτερο βαθμό των στόχων που επιδιώκονται και ταυτόχρονα να εκτελούνται οι εργασίες με τη μικρότερη δαπάνη και να αποφεύγονται πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και στο τοπίο.
- (γ) Σε κάθε περίπτωση τηρούνται αυστηρά οι πρόνοιες των περί των Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον Νόμων (Έργα και Σχέδια – Ν. 140(Ι)/2005 & Ν. 102(Ι)/2005 αντίστοιχα) και ετοιμάζονται οι απαιτούμενες Μελέτες Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον.
- (δ) Σε περιοχές με σπάνια ή απειλούμενα φυτά, έστω και αν αυτά δεν προστατεύονται από οποιαδήποτε νομοθεσία, εκπονείται πριν την παρέμβαση η απαιτούμενη μελέτη, όπου χρειάζεται και με την υποστήριξη του Κλάδου Χλωρίδας του ΤΔ.
- (ε) Όταν η έκταση στην οποίαν προγραμματίζεται η εγκατάσταση δασικών φυτών είναι ίση ή μεγαλύτερη του ενός εκταρίου τότε απαραίτητα πριν την εκτέλεση των εργασιών ετοιμάζεται και εγκρίνεται Σχέδιο Δάσωσης / Αναδάσωσης / Φύτευσης. Το περιεχόμενο, η δομή και η διαδικασία εκπόνησης των Σχεδίων αυτών θα καθορίζονται με εγκύκλιο του Διευθυντή.

3.6 Περιοχές εφαρμογής της πολιτικής

Η πολιτική και οι αρχές που καταγράφονται εδώ βρίσκουν πλήρη εφαρμογή σε όλα τα κρατικά δάση καθώς και σε δημόσιες εκτάσεις που αναλαμβάνει το Τμήμα Δασών όπως κυβερνητικούς χώρους, δημόσια σχολεία, οδικές αρτηρίες κ.ά. Παράλληλα, καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για εφαρμογή των ίδιων αρχών και σε ιδιωτικές εκτάσεις με διάφορους τρόπους όπως η διαφώτιση, η παροχή κινήτρων (π.χ. παροχή δωρεάν κατάλληλων φυτών), μέσω προγραμμάτων όπως το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ή και μέσω ειδικής Νομοθεσίας όταν θα κρίνεται αναγκαίο και κατάλληλο.

Οικότοπος Τύρφωνες Τροόδου, σπάνιος και προστατευόμενος (6460*).

Οικότοπος Εποχιακά Λιμνία (3170*).

Παράρτημα:

Πίνακες με ιθαγενή δασικά είδη, κατάλληλα για δασώσεις και αναδασώσεις στα κρατάκα δάση της Κύπρου

Σημείωση: Στους πίνακες που ακολουθούν δίνονται για κάθε υψομετρική ζώνη, τα κατάλληλα ιθαγενή δέντρα (**Δ**) και ψηλοί θάμνοι (**ΨΘ**) και σε μικρότερο βαθμό, χαμηλοί θάμνοι (**Θ**) και φρύγανα. Στην αποκατάσταση οικοτόπων θα χρησιμοποιούνται -σε μεγαλύτερη έκταση από ότι υποδηλώνεται από τον Πίνακα- και άλλοι μικρότεροι θάμνοι και φρυγανώδη είδη που χαρακτηρίζουν τον οικοτόπο ή τη φυτοκοινωνία είτε με φυτά ή σπόρο ή με άλλες μεθόδους. Κάποια από τα είδη που δεν παράγονται προς το παρόν στα δασικά φυτώρια, αναμένεται ότι θα παραχθούν σταδιακά, ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες αλλά και τις εμπειρίες που θα αποκτηθούν.

Τα φυτά που είναι κατάλληλα για κατοικημένες περιοχές, δενδροστοιχίες κτλ δεν αναφέρονται.

A. Παράκτια ζώνη – Αλμυρά εδάφη

A/A	Βοτανικό όνομα	Κοινό όνομα	Παρατηρήσεις
1	<i>Arthrocnemum macrostachyum</i> (Θ)		Αλόφυτο
2	<i>Atriplex halimus</i> (Θ)		
3	<i>Cichorium spinosum</i> (Θ)		
4	<i>Halimione portulacoides</i> (Θ)		Αλόφυτο
5	<i>Halocnemum strobilaceum</i> (Θ)		Αλόφυτο
6	<i>Inula crithmoides</i> (Θ)		Αλόφυτο
7	<i>Juniperus phoenicea</i> (ΨΘ/Δ)	Αόρατος	Όχι καθαρά αλόφυτο (χρησιμοποιείται στο εσωτερικό)
8	<i>Lycium shewinfurthii</i> (Θ)	Φραμός	Θάμνος της παράκτιας ζώνης
9	<i>Pistacia lentiscus</i> (Θ)	Σχινιά	Όχι καθαρά αλόφυτο (στο εσωτερικό)
10	<i>Salicornia fruticosa</i> (Θ)	Σαλικόρνια	Αλόφυτο
11	<i>Suaeda vera</i> (Θ)		Αλόφυτο
12	<i>Tamarix smyrnensis</i> (ΨΘ/Δ)		
13	<i>Tamarix tetragyna</i> (ΨΘ/Δ)	Μέρικος	Ανθεκτικό στην αλατότητα
14	<i>Tamarix tetrandra</i> (ΨΘ/Δ)	Μέρικος	
15	<i>Thymelaea hirsuta</i> (Θ)		Αλόφυτο
16	<i>Zizyphus lotus</i> (Θ)	Παλλούρα	Όχι καθαρά αλόφυτο (στο εσωτερικό)
17	<i>Zygophyllum album</i> (Θ)		Ανθεκτικό στην αλατότητα

Β. Ημιορημική ζώνη (Μεσαορία) Υψομετρική ζώνη 0-500m (θερμο-μεσογειακή ζώνη)

A/A	Βοτανικό όνομα	Κοινό όνομα	Παρατηρήσεις
1.	<i>Bosea cypria</i> (Θ)	Ζουλατζιά	Σε ασβεστολιθικά εδάφη, ευρύτερη περιοχή Ακάμα μέχρι Λεμεσό
2.	<i>Ceratonia siliqua</i> (Δ)	Χαρουπιά	
3.	<i>Crataegus azarolus</i> (Δ)	Μοσφιλιά	
4.	<i>Cupressus sempervirens</i> (Δ)	Κυπαρίσσι	Και οι δύο ποικιλίες αλλά μόνο η var. <i>horizontalis</i> είναι ιθαγενής και πρέπει να προτιμάται
5.	<i>Ficus carica</i> (Δ)	Συκιά	Σε υγρές θέσεις
6.	<i>Juniperus phoenicea</i> (Θ)	Αόρατος	
7.	<i>Laurus nobilis</i> (ΨΘ)	Δάφνη	Σε υγρές θέσεις / πλούσια εδάφη
8.	<i>Morus alba</i> (Δ)	Συκαμιά	Σε υγρές θέσεις / πλούσια εδάφη
9.	<i>Myrtus communis</i> (Θ)	Μυρτιά	Σε υγρές θέσεις / πλούσια εδάφη
10.	<i>Nerium oleander</i> (Θ)	Πικροδάφνη	Μόνο σε επιχώματα και αλλουβιακά ή βαθιά εδάφη
11.	<i>Olea europaea</i> (Θ/Δ)	Αγριοελιά	
12.	<i>Pinus brutia</i> (Δ)	Πεύκη	
13.	<i>Pistacia atlantica</i> (Δ)	Τρέμιθος	Σε βαθιά εδάφη
14.	<i>Pistacia lentiscus</i> (Θ)	Σχοινιά	
15.	<i>Pistacia terebinthus</i> (ΨΘ)	Αγριοτρεμιθιά	Σε βαθιά εδάφη
16.	<i>Prunus</i> spp. (Δ)	Μαραπελιές	Σε υγρές θέσεις / πλούσια εδάφη
17.	<i>Pyrus</i> sp. (Δ)	Αρκάπης κ.ά.	Σε υγρές θέσεις / πλούσια εδάφη
18.	<i>Quercus coccifera</i> subsp. <i>calliprinos</i> (Θ)	Περνιά	
19.	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i> (Δ)	Δρυς	Σε βαθιά εδάφη
20.	<i>Rhamnus oleoides</i> susp. <i>graecus</i> (= <i>R. lycioides</i>) (Θ)	Ακουμένη	
21.	<i>Styrax officinalis</i> (ΨΘ)	Στερατζιά	Μάλλον βαθιά εδάφη

Γ. Υψομετρική ζώνη 500-1000m (μεσο-μεσογειακή ζώνη)

A/A	Βοτανικό όνομα	Κοινό όνομα	Παρατηρήσεις
1	<i>Acer obtusifolium</i> (ΨΘ)	Σφένδαμνος	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
2	<i>Alnus orientalis</i> (Δ)	Σκλέδρος	Σε αλλουβιακές αποθέσεις ποταμών
3	<i>Arbutus andrachne</i> (ΨΘ)	Αντροκλιά	Έως 1400m
4	<i>Cedrus brevifolia</i> (Δ)	Κέδρος	Κυρίως στο Δάσος Πάφου
5	<i>Ceratonia siliqua</i> (Δ)	Χαρουπιά	Έως 800m
6	<i>Crataegus azarolus</i> (Δ)	Μοσφιλιά	
7	<i>Crataegus monogyna</i> (Δ)	Κοκκινομοσφιλιά	
8	<i>Cupressus sempervirens</i> (Δ)	Κυπαρίσσι	
9	<i>Ficus carica</i> (Δ)	Συκιά	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
10	<i>Juniperus oxycedrus</i> (ΨΘ)	Αόρατος	>700m
11	<i>Laurus nobilis</i> (ΨΘ)	Δάφνη	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
12	<i>Morus alba</i> (Δ)	Συκαμιά	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
13	<i>Myrtus communis</i> (Θ)	Μυρτιά	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
14	<i>Pistacia atlantica</i> (Δ)	Τρέμιθος	Σε βαθιά εδάφη
15	<i>Pistacia lentiscus</i> (Θ)	Σχοινιά	Έως 700m
16	<i>Pistacia terebinthus</i> (ΨΘ)	Αγριοτρεμιθιά	
17	<i>Platanus orientalis</i> (Δ)	Πλάτανος	Σε αποθέσεις ποταμών
18	<i>Prunus</i> spp. (Δ)	Μαραπελιές	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
19	<i>Pyrus</i> sp. (Δ)	Αρκάπης κ.ά.	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
20	<i>Quercus alnifolia</i> (ΨΘ)	Λατζιά	Στα δάση Τροόδους, Αδελφοί και Μαχαιρά, πάνω από 700 μέτρα
21	<i>Quercus coccifera</i> subsp. <i>calliprinos</i> (ΨΘ)	Περνιά	
22	<i>Quercus infectoria</i> subsp. <i>veneris</i> (Δ)	Δρυς	Σε βαθιά εδάφη, βάση πλαγιάς κτλ
23	<i>Rhamnus lycioides</i> (Θ)	Ακουμένη	
24	<i>Rhus coriaria</i> (Θ)	Ρούδι	
25	<i>Styrax officinalis</i> (ΨΘ)	Στερατζιά	

Δ. Υψομετρική ζώνη 1000-1600m

(μεσο-μεσογειακή και υπερ-μεσογειακή ζώνη)

A/A	Βοτανικό όνομα	Κοινό όνομα	Παρατηρήσεις
1	<i>Acer obtusifolium</i> (ΨΘ)	Σφένδαμνος	Έως 1200m – σε βαθιά εδάφη
2	<i>Alnus orientalis</i> (Δ)		Σε αλλουβιακές αποθέσεις ποταμών
3	<i>Arbutus andrachne</i> (ΨΘ)	Αντροκλιά	Πάνω από 1400m υποφέρει από παγετούς
4	<i>Berberis cretica</i> (Θ)	Βερβεριτζιά	
5	<i>Cedrus brevifolia</i> (Δ)	Κέδρος	Κυρίως στο Δάσος Πάφου
6	<i>Ficus carica</i> (Δ)	Αγριοσυκιά	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
7	<i>Juniperus excelsa</i> (ΨΘ/Δ)	Αόρατος	Μαδαρής
8	<i>Juniperus oxycedrus</i> (ΨΘ)	Αόρατος	Στο Δάσος Αδελφοί μόνο
9	<i>Laurus nobilis</i> (ΨΘ)	Δάφνη	Έως 1500m
			Έως 1400m, σε υγρά / πλούσια εδάφη
10	<i>Morus alba</i> (Δ)	Συκαμιά	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
11	<i>Myrtus communis</i> (Θ)	Μυρτιά	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
12	<i>Pinus brutia</i> (Δ)	Πεύκη	
13	<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>pallasiana</i> (Δ)	Μαύρη πεύκη	
14	<i>Pistacia terebinthus</i> (ΨΘ)	Αγριοτρεμιθιά	
15	<i>Platanus orientalis</i> (Δ)	Πλάτανος	Σε αλλουβιακές αποθέσεις ποταμών
16	<i>Prunus</i> sp. (Δ)	Αγριομαραπελιά	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
17	<i>Pyrus</i> spp. (Δ)	Αρκάπης	Σε υγρά / πλούσια εδάφη
18	<i>Quercus alnifolia</i> (ΨΘ)	Λατζιά	
19	<i>Rhamnus alaternus</i> (ΨΘ)	Χρυσοξυλιά	
20	<i>Rhus coriaria</i> (Θ)	Ρούδι	
21	<i>Rosa</i> spp. (Θ)	Αγριοτριανταφυλλιάς	

Ε. Υψομετρική ζώνη 1600 -1952m

(υπερμεσογειακή και υπαλπική ζώνη στο δάσος Τροόδους)

A/A	Βοτανικό όνομα	Κοινό όνομα	Παρατηρήσεις
1	<i>Berberis cretica</i> (Θ)	Βερβεριτζιά	
2	<i>Cotoneaster racemiflorus</i> (Θ)	Αγριοκυδωνιά	
3	<i>Juniperus foetidissima</i> (ΨΘ/Δ)	Αόρατος	Τροόδους
4	<i>Pinus nigra</i> subsp. <i>pallasiana</i> (Δ)	Μαύρη πεύκη	
5	<i>Prunus</i> sp. (Δ)	Αγριομαραπελιά	και Αγριοκερασιά Σε υγρά / πλούσια εδάφη
6	<i>Rosa canina</i> & <i>R. chionistrae</i> (Θ)	Αγριοτριανταφυλλιάς	
7	<i>Sorbus aria</i> subsp. <i>cretica</i> (ΨΘ)	Αγριομηλιά	

Acer obtusifolium (ΨΘ)
Σφένδαμνος
(Γ, Δ)

Alnus orientalis (Δ)
Σκλέδρος
(Γ, Δ)

Arbutus andrachne (ΨΘ)
Αντροκλιά
(Γ, Δ)

Arthrocnemum macrostachyum (Θ)
(Α)

Atriplex halimus (Θ)
(Α)

Berberis cretica (Θ)
Βερβεριτζιά
(Δ, Ε)

Bosa cypria (Θ)
Ζουλατζιά
(Β)

Cedrus brevifolia (Δ)
Κέδρος
(Γ, Δ)

Ceratonia siliqua (Δ)
Χαρουπιά
(Β, Γ)

Cichorium spinosum (Θ)
(Α)

Cotoneaster racemiflorus (Θ)
Αγριοκιδωνιά
(Ε)

Crataegus azarolus (Δ)
Μοσφιλιά
(Β, Γ)

Crataegus monogyna (Δ)
Κοκκινομοσφιλιά
(Γ)

Cupressus sempervirens (Δ)
Κυπαρίσσι
(Β, Γ)

Ficus carica (Δ)
Συκιά
(Β, Γ, Δ)

Halimione portulacoides (Θ)
(Α)

Halocnemum strobilaceum (Θ)
(Α)

Inula crithmoides (Θ)
(Α)

Juniperus excelsa (ΨΘ/Δ)
Αόρατος Μαδαρής
(Δ)

Juniperus foetidissima (ΨΘ/Δ)
Αόρατος Τροόδους
(Ε)

Juniperus phoenicea (ΨΘ/Δ)
Αόρατος
(Α, Β)

Juniperus oxycedrus (ΨΘ)
Αόρατος
(Γ, Δ)

Laurus nobilis (ΨΘ)
Δάφνη
(Β, Γ, Δ)

Licium shewinfurthii (Θ)
Φραμός
(Α)

Morus alba (Δ)
Συκαμιά
(Β, Γ, Δ)

Myrtus communis (Θ)
Μυρτιά
(Β, Γ, Δ)

Nerium oleander (Θ)
Πικροδάφνη
(Β)

Olea europaea (Θ/Δ)
Αγριοελιά
(Β)

Pinus brutia (Δ)
Πεύκη
(Β, Δ)

Pinus nigra subsp. *pallasiana* (Δ)
Μαύρη πεύκη
(Δ, Ε)

Pistacia atlantica (Δ)
Τρέμιθος
(Β, Γ)

Pistacia lentiscus (Θ)
Σχοινιά
(Α, Β, Γ)

Pistacia terebinthus (ΨΘ)
Αγριοτρεμιθιά
(Β, Γ, Δ)

Platanus orientalis (Δ)
Πλάτανος
(Γ, Δ)

Prunus domestica (Δ)
Μαραπελιά
(Β, Γ, Δ, Ε)

Pyrus syriaca (Δ)
Αρκάπης
(Β, Γ, Δ)

Quercus alnifolia (ΨΘ)
Λατζιά
(Γ, Δ)

Quercus coccifera subsp. *calliprinos* (ΨΘ)
Περνιά
(Β, Γ)

Quercus infectoria subsp. *veneris* (Δ)
Δρυς
(Β, Γ)

Rhamnus alaternus (ΨΘ)
Χρυσοξυλιά
(Δ)

Rhamnus oleoides susp.
graecus(= *R. lycioides*) (Θ)
Ακουμένη
(Β, Γ)

Rhus coriaria (Θ)
Ρούδι
(Γ, Δ)

Rosa canina (Θ)
Αγριοτριανταφυλλιά
(Ε)

Rosa chionistrae (Θ)
Αγριοτριανταφυλλιά Χιονίστρας
(Ε)

Salicornia fruticosa (Θ)
Σαλικόρνια
(Α)

Sorbus aria subsp. *cretica* (ΨΘ)
Αγριομηλιά
(Ε)

Styrax officinalis (ΨΘ)
Στερατζιά
(Β, Γ)

Suaeda vera (Θ)
(Α)

Tamarix smyrnensis (ΨΘ/Δ)
(Α)

Tamarix tetragyna (ΨΘ/Δ)
Μέρικος
(Α)

Tamarix tetrandra (ΨΘ/Δ)
Μέρικος
(Α)

Thymelaea hirsuta (Θ)
(Α)

Zizyphus lotus (Θ)
Παλλούρα
(Α)

Zygophyllum album (Θ)
(Α)

